

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาภาคบังคับเป็นภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ที่ต้องดำเนินการให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่สำคัญที่กำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาของประเทศชาติ อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายดังกล่าวนี้มุ่งเน้นที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาของประเทศซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 43 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิเสมอภาคกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอยสะแกเค็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการมีภารกิจในการจัดการศึกษารวม 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีโรงเรียนในสังกัด 37 โรงเรียนกับอีก 4 สาขา รวมเป็น 41 โรงเรียน ซึ่งในจำนวนดังกล่าวเป็นโรงเรียนไม่มีนักเรียนเข้าเรียน จำนวน 5 โรงเรียนและโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 36 โรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอยสะแกเค็ด, 2545, หน้า 40)

โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและมีแนวโน้มว่าจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนจะลดน้อยลงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเตียง ผาดไรสง (2534, หน้า 87) สาเหตุมาจากอัตราการเจริญพันธุ์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการลดน้อยลง ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2532 เป็นต้นมา ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการ เช่น ในหมู่บ้านไม่มีเด็กเกิดหรือมีเกิดน้อย และยังมีสาเหตุมาจากการย้ายถิ่นที่อยู่ของผู้ปกครองนักเรียนตลอดถึงปัญหาขาดแคลนครูเนื่องจากข้าราชการครูส่วนหนึ่งได้ลาออกจากราชการตามโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิตเกษียณก่อนกำหนด จึงทำให้คุณภาพการศึกษาของนักเรียนต่ำ

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอยสะแกเค็ด ได้ดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 60 คนลงมา มีพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกัน

การคมนาคมสะดวก โดยรวมชั้นเรียนและห้องเรียนของโรงเรียนบ้านสันตันคู๋ โรงเรียนบ้านป่าขุย โรงเรียนบ้านท่าแร่ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในลักษณะรวมเรียนแบ่งออกเป็น 3 ระดับช่วงชั้น คือ ระดับช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เรียนที่โรงเรียนบ้านสันตันคู๋ มีนักเรียน 25 คน ครู 3 คน ระดับช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เรียนที่โรงเรียนบ้านป่าขุย มีนักเรียน 49 คน ครู 5 คน และระดับช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรียนที่โรงเรียนบ้านท่าแร่ มีนักเรียน 32 คน ครู 4 คน จัดตั้งชื่อว่าศูนย์โรงเรียนสันปูเลย โดยที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ มีคำสั่งแต่งตั้งให้ข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่โรงเรียนตามระดับช่วงชั้น สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมี 1 ตำแหน่ง คือ โรงเรียนบ้านป่าขุย ดูแลทั้ง 3 โรงเรียน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนบ้านสันตันคู๋ เกษียณอายุราชการ และโรงเรียนบ้านท่าแร่ย้ายไปดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนอื่น ทางราชการจึงไม่แต่งตั้งผู้บริหารมาแทนด้วยเหตุผลนโยบายลดอัตรากำลังภาครัฐ (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอดอยสะเก็ด, 2545, หน้า 40)

จากสภาพความเป็นมาและความจำเป็นตลอดถึงตระหนักในภารกิจของการจัดการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอดอยสะเก็ด มีความพยายามที่จะดำเนินการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในรูปแบบรวมเรียนช่วงชั้นดังกล่าว เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงานจึงจำเป็นต้องมีการประเมินอย่างเป็นระบบ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ใช้กรอบในการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านสถานะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการบริหารและด้านผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและความคาดหวัง ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนเป็นการเสริมรายงานการวิจัยของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอดอยสะเก็ด (2543) ที่ศึกษาผลการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล ห้องเรียนใหญ่ 72 พรรษาหมางกล ศูนย์โรงเรียนสันปูเลย และการศึกษาของบุญเกิด โอมฤก (2544) เรื่อง การจัดการเรียนรูปแบบห้องเรียนใหญ่ของกลุ่มโรงเรียนสันปูเลย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความรู้ ความเข้าใจและความชัดเจนมากขึ้นในเรื่องการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในรูปแบบรวมเรียนช่วงชั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจและได้ศึกษาผลการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กแบบรวมเรียนช่วงชั้น ของศูนย์โรงเรียนสันปูเลย เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อประเมินผลการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในรูปแบบรวมเรียนช่วงชั้น ของศูนย์โรงเรียนสันปูเลย อำเภอคอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ด้านประชากร

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน

1.2 ครู ผู้สอน จำนวน 11 คน

1.3 ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

1.4 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 106 คน

1.5 นักเรียน จำนวน 106 คน

ของศูนย์โรงเรียนสันป่าตอง ปีการศึกษา 2545 รวมทั้งสิ้น 227 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน ของศูนย์โรงเรียนสันป่าตอง ปีการศึกษา 2545 จำนวนทั้งหมด 185 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งประเมินผลการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก แบบรวมเรียนช่วงชั้นของศูนย์โรงเรียนสันป่าตอง ตำบลสันป่าตอง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2545 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ของ Stufflebeam (อ้างใน พาณี จินดาวงศ์, 2541, หน้า 15-16) มี 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการบริหารและด้านผลผลิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา

ศูนย์โรงเรียนสันป่าตอง หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

ในลักษณะนำนักเรียนมาเรียนรวมกันบางช่วงชั้น ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนบ้านสันตตัน คู่

โรงเรียนบ้านป่าขุย และโรงเรียนบ้านท่าไร่

แบบรวมเรียนช่วงชั้น หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์โรงเรียนสันป่าตอง

โดยการนำนักเรียนแต่ละระดับชั้นของโรงเรียนมาเรียนรวมกับโรงเรียนใกล้เคียง ในลักษณะจัดการเรียน การสอนเป็นช่วงชั้น เช่นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2,ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4, และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

การประเมินแบบซีพีโมเดล (CIPP Model) หมายถึง รูปแบบการประเมินของ
Stufflebeam ได้แก่

C คือ Context หมายถึง สภาวะแวดล้อมหรือบริบท

I คือ Input หมายถึง ปัจจัยนำเข้า

P คือ Process หมายถึง กระบวนการ

P คือ Product หมายถึง ผลผลิต

ด้านสภาวะแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของโครงการ เช่น นโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของศูนย์โรงเรียนสันปูเลย เป็นต้น

ด้านปัจจัยนำเข้า หมายถึง สิ่งที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ของศูนย์โรงเรียนสันปูเลย เป็นต้น

ด้านกระบวนการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานตามแผนหรือวัตถุประสงค์ การนิเทศ การติดตามผลและประเมินผลของศูนย์โรงเรียนสันปูเลย

ด้านผลผลิต หมายถึง นักเรียนของศูนย์โรงเรียนสันปูเลยมีคุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพกายและจิตที่ดีและมีคุณธรรมจริยธรรมตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2541

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการศึกษาจะนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานจัดการศึกษาแบบรวมเรียนช่วงชั้นและสามารถนำปรับใช้กับโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน